

Groen & Doen

Levensgemeenschap traagstromende laaglandbeek is terug

Hero Moorlag

Natuurfotograaf Geert de Vries presenteerde vorige week vrijdag in Café 't Keerpunt in Spijkerboor op ludieke wijze het ontstaan en het resultaat van de herinrichting van het Hunzedal. Een vijfde redactie van Stichting Het Drentse Landschap (HDL), gesteund door adviseurs, werkte twee jaar aan het boek *Het Hunzedal, wedergeboorte van een beekdal-landschap*. Groot formaat, 272 pagina's schitterende natuur- en landschapsfoto's van Geert de Vries en meeslepende teksten. Het gaat over de eerste mensen in het Hunzedal, over turfstekers, aardappelteelt en hoe de Hunze na het opstellen van de Hunzevisie weer als meanderende beek terugkwam op de kaart. De projecten laten het herstelwerk zien vanaf 2001: Zoersche Landen en Lofar-gebied bij Exloo, Mandelanden, Torenveen, Bonnerklap, Elzemaat, Duursche Landen, Breevenen en Annermoeras bij Spijkerboor. Honderd genodigden bekeken met grote belangstelling het perfect samengestelde boek.

Voor Drentse begrippen is de situatie uniek, schrijft Eric van der Bilt (voormalig directeur van HDL) in het voorwoord. Dat komt door de sterke ondergrondse kwelstroom vanaf de Hondsrug

naar het Hunzedal. Begin negentiger jaren wees onderzoek uit dat het kwelwater van goede kwaliteit is, dankzij de natuurgebieden op de Hondsrug en het ontbreken van intensieve veehouderij. Van der Bilt kwam in 1995 met een visie op de Hunze, zoals hij indertijd met een visie op het Oude Diep bij Hoogeveen kwam.

Hondsrug en Hunze onlosmakelijk verbonden

Het project kreeg mede kansen toen de crisis toesloeg in de veenkoloniale landbouw. Aardappelvelden lagen tot aan de beek.

Tientallen boeren konden worden uitgekocht en via kavelruil hun bedrijfsstructuur verbeteren. Dijken van de gekanaliseerde beek werden geslecht en nieuwe meanders gegraven. Vanaf het begin stond waterberging in de projecten centraal. Als voorbeeld was gekeken naar het riviertje Biebzra in Polen, een gebied met bevers, otters en zilverreigers. Nou, ga maar kijken. Deze oernatuur is in de loop van de jaren ontstaan in delen van het Hunzedal. Bever, otter, zilverreiger en tal van andere dieren en planten zijn terug in de robuuste natuur rond de beek. Met recht is er sprake van een wedergeboorte.

Vochtige hooilanden

Beken kennen geen grenzen. Van oorsprong loopt de Hunze via het Zuidlaardermeer door de stad Groningen naar Lau-

Luchtfoto heringericht Hunzedal bij Bonnerklap.

Geert de Vries ©

werssoog. Het Groninger Landschap wil in navolging van HDL de Hunze in Groningen herstellen. Drents Daip, zeggen de Groningers. In Drenthe kunnen we al volop genieten van de nieuwe natuur in het Hunzedal. De wandeling Viervaart, wandelen door het veen, van 8,5 kilometer gaat door een deel van het 4000 hectare metende gebied. De folder is onder meer verkrijgbaar in Café 't Keerpunt in Spijkerboor. Ontbeerlijk voor deze wandeling is het boek *Het Hunzedal*. Tekst en foto's laten zien wat je in de vier jaargetijden aan planten, paddenstoelen, vogels, zoogdieren, vlinders en libellen kunt verwachten. De bovenlopen Voorste en Achterste Diep komen bij Gasselternijveen samen om als Hunze verder te gaan naar het Zuidlaardermeer. In de vochtige hooilanden en moerassen langs de beek keerden moeraskartel-

blad, rietorchis en holpijp terug. Duizenden toendrarietganzen, kolganzen en wilde zwanen overwinteren hier. In het voorjaar klinkt de roep van grutto en kievit. In het riet broeden blauwborst, baardmannetje en grote karekiet. Er zijn broekbossen waarin de bever huist. In de beek jagen visotters. Met een beetje geluk hoor je het oergeluid van de roerdomp. Mooi dat het boek zo is samengesteld, dat na bijvoorbeeld de historie van de turfjaren van de Oostermoersche Vaart Geert de Vries laat zien welke planten en dieren er nu zijn. Deze afwisseling kom je in het hele boek tegen. Ook is er aandacht voor (oude) gebouwen. Sake Elzinga maakte de foto's. Het Hunzedal is een compleet boek, omdat het de geschiedenis van een beekdal vertelt van de voorlaatste IJstijd tot heden. *Het Hunzedal*, ISBN 978-90-803447-7-8

Door veranderende landbouw zijn roggeakkers zeldzaam

Drenthe was door de kalkarme zure en voedselarme zandgronden en het voor Nederland relatief koele klimaat eigenlijk alleen maar geschikt voor de verbouw van rogge en knollen. Begin twintigste eeuw was op ruim 60 procent van de essen rogge het dominante gewas.

Kruiden in akkers was normaal. Zelfs in kinderliedjes, zoals *De drie kleine kleutertjes*, werden korenbloempjes blauw bezongen. Iedereen wist waar het over ging. Kleurige wilde planten in de wintergraanakkers waren vroeger korenbloem, roggelelie, valse kamille, bleekgele hennepnetel, ringelwikke, de ijle graspluimen van windhalm en de meer gedrongen dreps die hoog boven de akkers uitstaken. Ook groeiden hier akkerviooltje en veldsla. Op kalkrijke plaatsen werden ze soms vergezeld door het fraaie rood van klapprozen en op humeuze voedselrijkere locaties de helder paarse bolderik.

Na de intrede van de kunstmest, machinaal schonen van zaad, toepassing van drijfmest en het toenemende gebruik van bestrijdingsmiddelen nam de graanproductie per hectare fors toe. Het gevolg was dat de meeste kruiden uit de akkers verdwenen.

Roggeakker met korenbloem en klapproos.

Archief Het Drentse Landschap ©

Geleidelijk aan kromp het areaal rogge en groeide de verbouw van aardappels, suiker- en voederbieten en later snijmaïs. Ook de teelt van lelies is in Drenthe enorm toegenomen met alle gevolgen voor insecten van dien. In de lichte wordt erg veel gespoten. De 'ouderwetse' roggeakkers verdwenen en akkergemeenschappen zijn inmiddels een zeldzaamheid geworden in Drenthe.

Hierdoor is een deel van de akkerkruiden uiterst zeldzaam geworden. Sommige soorten staan inmiddels op de Rode Lijst.

Eeuwige roggeakkers

Natuurbeschermingsorganisaties zoals Het Drentse Landschap hebben daarom akkerreservaten ingesteld. De stichting beheert ruim 100 hectare akkers op biologische grondslag met af

en toe ruige stalmest. Soms worden groenbemesters toegepast. Een aantal akkers wordt beheerd als 'eeuwige' roggeakker. Er wordt zaaizaad van de eigen akkers gebruikt. Naast de productie van graan en stro voor het vee op de eigen beheerboerderijen is de doelstelling productie van akkerkruiden. Vooral korenbloem, windhalm, slofhak, valse kamille, ringelwikke en kleine leeuwenklauw zijn nu weer regelmatig op de akkers te vinden. Landschappelijk hebben de akkers bovendien ook een grote meerwaarde. De algemene soorten akkerkruiden zijn nu al zomers te bewonderen op De Wildenberg (Reestdal), Hijkerveld, Landgoed Rheebruggen en bij Doldersum. Ook bij het fietspad ten zuiden van het Hijkerveld liggen prachtige graanvelden. Het beeld wordt vooral bepaald door de goudgeel rijpende rogge met een overvloed van blauw en wit, korenbloemen en kamille. Kijk voor mooie wandel- en fietsroutes in deze gebieden op eindjeomindrenthe.nl. Het is nu de tijd voor klapproos, korenbloem, kamille en akkerviooltje.

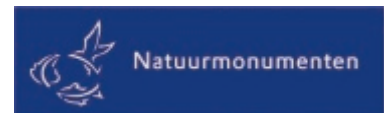
Sonja van der Meer, Stichting Het Drentse Landschap

Het Drentse Landschap

DOLDERSUM

Vlinders Doldersummerveld

Donderdag 13 juli: excursie over het Doldersummerveld. Dé ideale vliegtijd voor de heivlinder en het heideblauwtje. Met deskundige gidsen wordt op zoek gegaan naar deze fladderaars. De wandeling start om 13.30 uur bij de schaapskooi op het Doldersummerveld, Huenderweg 1, Doldersum. Aanmelden op onze site is noodzakelijk, deelname is gratis en honden mogen helaas niet mee.

RUINEN

Dopheide bloeit

Wie in juli een wandeling maakt over het Dwingelderveld ziet ze ongetwijfeld. De roze bellen van de dopheide. Zaterdag 8 en 22 juli neemt een gids bezoekers mee naar de meest kleurrijke stukjes van het Dwingelderveld. De wandeling begint om 14.00 uur bij bezoekerscentrum Dwingelderveld aan de Benderse 22 in Ruinen.

► **Wie mee wil kan zich aanmelden via www.natuurmonumenten.nl/bcdwingelderveld**

ELSLOO

Vollemaanwandeling

Zondag 9 juli van 21.00 tot 23.30 uur. Samen met een gids dwaal je

over het maanverlichte duinlandschap van het Aekingerzand. Al je zintuigen staan op scherp. Een onvergetelijke ervaring voor het hele gezin. Start: Wilhelminahoeve, Canada 3, Elsloo. Kosten: 8,50 euro volwassenen; 6 euro kinderen tot en met 12 jaar, inclusief koffie of thee.

► **Aanmelden noodzakelijk via staatsbosbeheer.nl/vollemaan**

DROUWEN

Zomerse buitendagen

Vanaf 11 juli elke dinsdag en donderdag. Voor kinderen en hun (groot)ouders een speurtocht van 10.00 tot 14.00 uur. Kosten 9,50 euro per kind, inclusief Boomkroonpad. Tijdens de tocht leer je alles over de eekhoorn en maak je een voederhuisje.

► **Aanmelden via tel. 0592-377305 of boomkroonpad@staatsbosbeheer.nl Locatie: Buitencentrum Boomkroonpad, Steenhopenweg 4.**